

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р инж. мат. Мария Брусева,

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
професионално направление 3.7. „Администрация и Управление“,
докторска програма „Организация и управление на производството (индустрия)“

Автор на дисертационния труд:

БОРИСЛАВ ПЕНЕВ ДИМИТРОВ

Тема на дисертационния труд:

**ИНОВАЦИОННИ ПОДХОДИ ПРИ ИЗГРАЖДАНЕ НА
ИНТЕГРИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ В
СРЕДНО ПРОМИШЛЕНО ПРЕДПРИЯТИЕ**

Научен ръководител:

доц. д-р. инж. мат. Мария Брусева

Основание за представяне на становището:

Участие в състава на научно жури по защитата на дисертационния труд на

БОРИСЛАВ ПЕНЕВ ДИМИТРОВ

съгласно Заповед No 710 от 21 юни 2017 г.

на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“

Като член на Научното жури съм приела за оценка:

- Автобиография на докторанта
- Дисертационен труд.
- Автореферат на дисертационния труд.
- Списък на публикациите и приложени публикации.

1. Информация за докторанта.

Борислав Пенев Димитров е зачислен в докторантура към катедра „Администрация, управление и политически науки“ на факултет „Международна икономика и администрация“ на ВСУ „Черноризец Храбър“ със заповед № 31 от 19.01.2015 г. на РЕКТОРА на ВСУ „Черноризец Храбър“. **Тема на дисертацията:** „Иновационни подходи при изграждане на интегрирана система за управление в средно промишлено предприятие“

Предходно образование на докторанта:

- ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград - 1997 – 2001 г., бакалавър специалност „Електроника и автоматика“ – семестриално завършена
- ВСУ „Черноризец Храбър“ – Варна - 2009 – 2012 г. бакалавър - специалност „Информатика“
- ВСУ „Черноризец Храбър“ – Варна - 2012 - 2014 г., магистър - специалност „Софтуерно инженерство“

Професионални ангажименти – 17 години работи в "ЕМУ" АД - гр. Търговище, кв. Разбойна - Експерт здравословни и безопасни условия на труд, Специалист ТО.

- През този период е сертифициран за:
  - Вътрешен одитор на: система за управление на качеството БДС EN ISO 9001:2008, система за управление на околната среда БДС EN ISO 14001:2004, система за управление на безопасността при работа BS OHSAS 18001:2007, интегрирана система за управление съгласно БДС EN ISO/IEC 17020:2012 и БДС EN ISO 19011:2011;
  - Външен одитор на системи за управление на здравето и безопасността при работа.
- Преподавател е по безопасност и здраве при работа за обучение на членовете на комитетите и групите по условия на труд в Република България;
- Координатор е по безопасност и здраве в строителството;

- Длъжностно лице е за контрол по спазване на здравословни и безопасни условия на труд;

Научно-изследователска дейност - В периода на своето обучение и професионална реализация докторантът е специализирал в областта на теоретични и практически изследвания върху разработването, внедряването и оптимизирането на системи за управление.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд.

Дисертационният труд, с обем от 203 страници, се състои от: въведение, изложение в три глави, заключение, списък с използвана литература и 26 приложения (185 стр.). Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 4 таблици, 17 фигури и 7 схеми. Списъкът на използваните литературни източници се състои от 151 заглавия на български, руски и английски език.

Дисертабелност на разработения от докторанта проблем

Актуалността на темата на дисертационния труд, се обуславя от необходимостта коренно да се усъвършенстват системите за управление на дейността на фирмите, работещи в сектор „Енергетика”, в резултат на предизвикателствата на глобализацията, след присъединяването на българската икономика към Европейския съюз. В частност, особено актуален е въпросът за повишаването на конкурентоспособността на българските дружества, работещи в сектор „Енергетика”. В българската управленска теория, проблемът за сертифицирането на предприятия от сферата на енергетиката по международния ISO стандарт, не е достатъчно задълбочено изследван, а световната практика показва доказано добри резултати. Изследването на този проблем и неговото приложение в стопанската практика, са особено актуални, като се има предвид и това, че днес в условията на глобална икономика и силна турбулентна среда, от конкурентоспособността на отделните предприятия, зависи успешното

развитие на икономиката на страната като цяло.

В тези условия, въвеждането на международни стандарти и системи за управление, се превръща в основен инструмент за съкращаване на производствените разходи, увеличаване на производителността, намаляване на себестойността на произвежданите продукти и услуги, чрез създаването на оптимални модели на управление и организация на основните процеси в дейността на предприятията. Разработването и внедряването на системи за управление, добри производствени практики и постигане на продуктово съответствие с европейски и международни стандарти, е перспективна тенденция. В този смисъл считам, че проблемът е дисертабилен и перспективен.

Методологията и инструментариумът на изследването се базират на експертно-аналитичните методи, като: критичен анализ на научна литература и нормативни документи, проблемен анализ на резултати от практико-приложни изследвания и аналитични доклади, анализ и оценка на резултати от проучвания, свързани с разработване и внедряване на системи за управление ISO и резултати от провеждане на одити на изпълнявани строително монтажни обекти, Европейски модел за организационно съвършенство - EFQM 2011, Бенчмаркинг, СУБД (Системи за Управление на Бази Данни) и системи от типа ERP (Enterprise Resource Planning). Използваният понятиен апарат е съобразен с терминологията от методиката на ЕК “Управление цикъла на проекта”, както и с Международния стандарт ISO:21500 и с наръчника „Ръководство за система от знания за управление на проекти” (PMBOK) на Института по проектен мениджмънт (PMI).

Информационна база на изследване е: проведеното от автора проучване на материали и публикации на национални и международни организации, развиващи системи за управление; статистика на национални и международни организации, работещи в отрасъл „Енергетика”; монографии; научни сборници и периодични издания; законодателни и нормативни актове и лични разработки на автора.

Първа глава – Теоретичен обзор и анализ на системите за управление е посветена на теоретико - методологичните аспекти при приложение на интегрирана система за управление, като обект на изследване. Анализирани и изследвани са теоретични подходи за потребностите от интегрирани системи за управление - в частност на българските дружества, работещи в енергийния сектор на страната, на регионални и национални енергийни обекти. Разгледан е обстойно и световния опит в изграждането на аналогични системи. Въз основа на направените изследвания, авторът предлага следното определение на съдържанието на понятието „интегрирана система за управление“. В конкретния труд са интегрирани три системи – система за управление на качеството, система за управление на околната среда и система за управление на здравословните и безопасни условия на труд.

Втора глава - Методика за разработване и управление на ИСУ в средно промишлено предприятие - тук се изследват и оценяват алтернативи за решаване на проблеми при разработването на ИСУ. Анализират се предложените алтернативни варианти от автора и се предлага методика за внедряване на ИСУ.

Трета глава - Реализиране на проекта за ИСУ във фирма „ЕМУ“ АД – Търговище - систематизирано са представени в краткия си вид, всички основни документи на разработената и внедрена ИСУ.

Разгледани са процесите и алгоритъм, описващ тяхното изпълнение, за планиране на дейността по реализация на строително-монтажните работи в “ЕМУ” АД, които се извършват според изискванията, определени в процедурните документи.

Верифицирани емпирично, експериментирани емпирично и потвърдени са постигнатите резултати на ИСУ в дружеството „ЕМУ“ АД – Търговище, чрез успешно сертифициране на системата от лицензирана одитираща организация на 05.05.2017 г., от „БЮРО ВЕРИТАС“ – България.

След всяка глава има изведени изводи

3. Положителни научни и научно-приложни резултати от изследването.

В предложения за защита дисертационен труд Борислав Димитров е постигнал положителни резултати в трите основни направления – теоритично, методологично и приложно.

Основните постижения кратко са както следва:

- Извършен е анализ и оценка на същността и характеристиките на системи и стандарти за управление, в конкретна специфична сфера;
- Разкрити са мястото и ролята на управлението на интегрираната система за управление в качеството и на решаваща предпоставка и условие за постигането на икономическа и финансова ефективност на фирма „ЕМУ” АД гр. Търговище;
- Разработен е методически подход за изграждане на модел на интегрирана система за управление на качеството, на платформата на международните ISO стандарти, във фирма „ЕМУ” АД гр. Търговище;
- На основата на анализ и оценка на документите на система за управление на качеството, спрямо ISO 9001:2015, е разработен унифициран и апробиран интерактивен модел за управление на документация на ИСУ, в предприятия от енергийния сектор;
- Вследствие на успешно апробиран модел на интегрирана система за управление на качеството, според ISO 9001:2015/ ISO 14001:2015/ BS OHSAS 18001:2007, се постига усъвършенстване на управлението на качеството в дружеството, отговарящо на изискванията на клиенти, доставчици, партньори и нормативни изисквания.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси

В глава 1 (Параграф 3) се анализират резултатите от направено изследване на съществуващи модели на СУК - ISO 9001:2015 в 27 енергийни обекта, в които е изградена системата и там е реализирано доброволно внедряване и

сертифициране. **Въпросът ми е:** Как са избрани тези обекти и кой е подготвил анкетата въпросник за изследването?

Като **препоръка** към докторанта е добре като отправна точка на бъдещи изследвания да се включат в анализа и обекти извън България, както и да засили публикационната си дейност.

5. Оценка на публикациите на автора.

С резултатите от изследването са публикувани пет научни работи, от които три са публикувани в материалите на специализирани издания от международни научни конференции, една е публикувана в E-Jurnal на ВСУ и една - на английски в международно списание. По обем те отговарят на изискванията за конкурса по посочената научна и образователна степен доктор, а като съдържание, са свързани с проблематиката на защитаваната теза, цели и задачи.

6. Оценка на автореферата.

Автореферата е представен в установената форма и съдържание. Той отразява в обобщен вид основните резултати от изследването и дава необходимата представа за теоритичните и приложни постижения на автора. Бележките от вътрешните рецензенти и мене, в качеството на ръководител, спрямо автореферата бяха спазени в процеса на работата на докторанта, който съумя да съкрати и обобщи автореферата, както и да поправи съдържателните, стилните и граматически грешки до представения му окончателен вариант

7. Заключение

Изпълнени са изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото прилагане.

На основание на постигнатите положителни резултати от изследването, характера на направените критични бележки и в съответствие с приетите критерии за получаване на научна и образователна степен доктор, с пълна увереност препоръчвам на уважаемото научно жури да бъде присъдена

образователна и научна степен **доктор** в професионално направление 3.7.
„Администрация и Управление”, докторска програма „Организация и
управление на производството (индустрия)“ на Борислав Пенев Димитров.

30.07.2017

гр. Варна

Подпис:

доц. Мария Брусева